Sicut philosophus docet in vndecimo de animalib⁹. in quolibet generū rerum necesse est prius ꝓsiderare ꝓmunia et seorsuz et postea ꝓpria vnicuiꝯ illius generis. Cōmune aut̄ omnib⁹ reb⁹ aiatis est anima. in hac em̄ oia aiata conueniūt. Ad tradenduz igit̄ de rebus animatis scientiā necessariū fuit primo tradere scientiaz de anima tanꝯ ꝓmunez eis. Et sic Arestoteles volens tradere de reb⁹ animatis scientiā. primo tradit scientiaz de anima. postmodū vero determinat de ꝓpriis singulis animatis in sequētib⁹ libris. In tractatu aūt de aīa quez hic habemus premanib⁹ prosequēde sunt quedā questiones cognitiōem eius explicantes. Et anteꝯ ad textum accedamus querendū est p̄ncipaliter de duob⁹

Querit̄ primo. Utrū sciētia de aīa sit naturali philosophie subordinata Pro parte affirmatiua est. ꝓcessus phi. Etiam pars subordinatur toti. sed ista scētia libri de anima est de parte entis mobilis. ergo subordinat̄ scientie que est de ente mobili fm se. sicut est phīa naturalis que dicit̄ phisica. Sed pro parte negatiua arguit̄ dupliciter. Primo de illo nō est scientia qō non potest p intellectum apprehendi. sed aīa nō potest apprehendi p intellectū. igit̄. Minor ꝓbat̄. qz nihil est in intellectu quod prius non fuit in sensu. sed anima non potest cadere sub sensu. Secūdo sic. anima nō est forma naturalis sz supergrediens naturam. ergo nō est phisice ꝓsiderationis et p ꝓsequēs scia de aīa nō erit phisicalis.

Maior. De anima in se cōsiderata: haberi potest vera z perfecta scientia Minor. Anima est perfectio materie naturalis: alicuius etiam entis mobilis pars integralis Conclusio. Congrue igitur habitus de aīa genit⁹: est naturali phie subordinatus

Propositio maior sic ostendit̄. qz anima ꝓsiderata fm se habet oia requisita ad hoc q̄ de aliquo sit scientia. habet em̄ principia que explicantur p eius diffinitionē. habz etiā passiones. sicut sunt viuificare z potētie aīe. sz illa sufficiūt ad hoc q̄ de aliquo habeatur scientia Minor pz qz ipsa anima est perfectio corporis. vt patz ex eius diffinitiōe. Sed q̄ sit pars integralis alicuius entis mobilis patz. quia est pars corporis animati. qz corpus aīatum ꝓstituitur ex corpore z aīa sicut ex partib⁹ Conclusio probatur. qz ille habitus est phisicalis qui cōsiderat de forma que necessario habet esse in materia vel fieri. sed sic est de illa scientia. igit̄. Minor ꝓbat̄. qz aīa sensitiua z vegetatiua habent necessario esse in materia. sed aīa rōnalis necessario habz fieri in materia. saltem loquēdo de facto. sed loquendo de possibili diuersi Thomiste diuersimode sentiūt. Est tn̄ verū q̄ ista scientia nō subordinat̄ subiecto phie naturalis. sicut pars subiectiua sed sicut pars integralis. vt patet ex dictis Ad rōnes Ad primaz dicit̄ q̄ intellectus ꝓportionatus huic cognoscibili quod est anima. potest habere scientiā de ea fm se. sed si intellectus non sit ꝓportionatus tūc nō potest aīam cognoscere nisi per suos effectus Ad secūdam dicit̄ q̄ aliqua forma potest dici naturalis tripliciter. Uno modo quia est naturalis perfectio materie ita q̄ cum materia cōstituit vnū ꝓpositū naturale. et sic quelibet aīa est forma naturalis etiā loquendo de aīa rōnali. Secūdo dicit̄ forma naturalis. qz imediate vnit̄ materie prime. et sic iterū q̄libet aīa dicit̄ naturalis forma. vt patebit circa p̄mā diffinitiōez aīe. qz aīa est actꝰ corpꝰ phīci organici ꝛc. Tercio dicit̄ naturalis. qz attingit̄ actiuitate agentis naturalis qō educit eam de potentia materie. et sic aīa vegetatiua z sensitiua dicit̄ naturalis. non aūt intellectiua. qz aīa intellectiua est fm esse separabilis a materia. z vt sic est metaphisicalis ꝓsiderationis. sed p̄mis duobus modis dicit̄ naturalis qō sufficit

Querit̄ secūdo. Utrū istius scientie subiectū adequatū: sit aīa vel corpus aīatum Q̄ anima sit subiectum patebit infra ex dicendis. qz partes subiectiue ipsius aīe hic inquirūtur. etiā passiones tam ꝓprie q̄ cōmunes demonstrant̄ de aīa. vt patz per phm in isto primo dicente. Inquirimus aūt ꝓsiderare naturā et substantiaz ipsius anime. postea quecūꝯ accidūt circa ipsam quoꝝ q̄dam ꝓprie passiones aīe videntur esse. alie aūt ꝓmunes. Sed q̄ corpus aīatum sit subiectū sic apparet. quia partes z passiones corporis animati inquirūtur in hoc libro. ergo corpus aīatum erit subiectuz. Secūdo sic. liber de aīa est sextus in ordine librorꝝ phie naturalis. ergo subiectū eius debet ꝓtineri sub subiecto phie naturalis. sed corpꝰ aīatum est hmōi. igit̄ ꝛc.

Maior. Non oēs partes et potētie aīe: fluūt ab aīato corpore Minor Aīa est completū p̄ncipiū et p̄ncipale subiectū: omniuz suarū potentiarū. Conclusio. Igitur aīa cōsiderata in cōmuni et fm se: est adequatū subiectū huius scientie.

Maior ꝓpositio siliter z minor sic patēt. qz duplices sunt potentie z passiones aīe. quedaz sunt ꝓprie que sunt subiectiue in aīa tm̄. sicut intellectus agens intellectꝰ possibilis z volūtas sunt de aīa rōnali tm̄. et de illis est vez q̄ fluūt ab aīa tm̄ tanꝯ a ꝓpleto p̄ncipio Et p hoc patēt maior. Alie sunt potentie cōmunes ad quas actualiter habēdas aīa indiget corpore. qz fluūt ab aīa z corpore simul. sicut potentie aīe vegetatiue z sensitiue. Et de illis est dicendū q̄ fluūt ab aīa sicut ex ꝓpleto p̄ncipio. sed nō sicut a ꝓpleto subiecto. qz aīa sine corpore nō est ꝓpletuz subiectū illarū potentiaꝝ. licet sit subiectū p̄ncipalius. Et ideo ille potentie demōstrant̄ de aīa sicut de subiecto p̄ncipali. cuius nō totali. Et p hoc relinquitur nota minor Conclusio ꝓbatur. qz hic ꝓsiderat̄ de potētijs aīe fm q̄ p̄ncipaliter fluūt ab aīa. et ideo aīa est hic subiectum. Sed in libro de sensu z sensato tractat̄ de potētijs sensitiuis fm q̄ fluūt ab aīa z corpore simul. z ideo ibidē corpus aīatum ponitur subiectū. Ad rōnes Ad primam quid sit dicendū patet ex dictis Ad secūdā dicitur q̄ aīa ꝓtinetur sub subiecto phie naturalis nō tanꝯ pars eius subiectiua. sed tanꝯ p̄ncipiuz formale corporis aīati. Unde in scientia superiori nō solum ꝓsiderat̄ subiectū sed etiā ꝓtes p̄ncipia et ꝓprietates. et ergo vt

vna scientia sit pars alterius sufficit q̄ ꝓsideret vel prīcipia subiecti vel partes vel passiones

Onorū honorabiliū notitiā opinan

Circa partem pro

hemialē libri de aīa Querit̄ de septē. ꝑmo Utrū honorabilis ⁊ bona: sit omnis scientia ⁊ notitia.

Pro parte affirmatiua est ph̄us in ꝑma ꝓpone huius libri. Sed pro parte negatiua arguit̄ duplicit̄. Primo q̄ q̄dam scientie sunt ꝓhibite. sicut scientie magice. ars ꝓficiendi venenū. similiter ars amādi ⁊ pugillandi. ergo sunt inhoneste Scō sic. illud nō est in numero honorabilium qō additū alteri nō reddit ipsum honorabile. ſz scia speculatiua addita mal' nō reddit eos honorabiles. īmo peiores. ergo non est honorabilis. Minor ꝓbat. q̄ dicit̄ primo politice q̄ seuissima est iniusticia ferens arma. et ergo hoīes scientes iniusti: sunt ceteris peiores.

Maior. Omnis scientia seu notitia: est per se dicenda bona Minor. Ad genus scientiarum speculatiuarū: ꝑtinet precipue fore de numero honorabilium Conclusio. Igit̄ scientie speculatiue et bone sunt et honorabiles: practice vero laudabiles.

Q̄ omnis scia sit bona sicut dicit maior. sic ꝓbatur a doctore sancto in cōmento. q̄ vnīuscuiusq̄ rei perfectio est bonū eius. sed scientia est perfectio hominis inq̄tum homo. ergo scientia est bonū hoīs. Et ideo ph̄us in ꝓhemio metaphisice dicit q̄ omnes homines natura scire desiderant. Nec est opus ponere cum additione. vt dicatur notitia vera vel falsa. q̄ notitia falsa vel erronea in q̄tum talis potius est ignorantia q̄ notitia. Minor patz. quia scientie speculatiue ꝑtinent intra se vnde appetantur. et ita ex ꝓpria dignitate tanq̄ finis alliciūt appetitum. hoc autē ꝑtinet ad rōnem boni honorabilis. igit̄ ⁊c

Conclusionem ponit sanctus Thomas in forma. et eam sic ꝓbat. quia illa bona sunt honorabilia que sunt ꝓpter seipsa. honoramus eīm fines. sed speculatiue scientie sunt ꝓpter seipsas. ergo sunt honorabiles. Et illa bona sunt laudabilia que sunt in ordine ad finem aliquē. laudamus eīm bonū equū q̄ bene currit. sed practice scientie sunt ꝓpter opus. ergo sunt laudabiles Corrolariū primū. Cum hoc q̄ oīs scientia est per se bona: stat q̄ vera notitia est aliquib⁹ mala ⁊ a studio prohibenda. Patz q̄ aliquib⁹ veris notitijs possunt homines abuti. Sicut patet de arte amādi quā tradit Ouidius. aut etiaz de arte venenū ꝓficiendi. q̄ ille artes sunt male abutentib⁹. Sicut vinū de se est bonū. ⁊ tamē nō est bonum febricitanti vel inebrianti Corrolariū secūdū. Practice scientie dicūtur honorabiles abusiue. Patet. quia illud solum eis attribuitur inq̄tum sunt quodāmodo speculatiue. ipse eīm multas veritates ꝑtinent dignas speculatione. Sicut patet de scientijs moralib⁹ legalib⁹ et medicinalib⁹. Et quia multorum appetitus est deordinatus ad lucra hinc est q̄ plus iusto dignificant scientias practicas ⁊ lucratiuas. Juxta illud. Omnes festinant ad ea que lucra ministrant. Hinc est q̄ huiusmodi scientiarū artifices ad magnos honores sublimantur relictis viris ꝓtemplatiuis tanq̄ pedestrib⁹ Ad rationes Ad primā quid sit dicendū patz ex primo corrolario Ad secūdam dicit̄ q̄ omnis scientia speculatiua est per se honorabilis. sed tamen per accidens ꝑ aliquē facere inhonorabilem

Querit̄ secūdo

Utrum historia libri de aīa iustis ex causis sit anteponenda alijs scientijs Pro parte affirmatiua quesiti est ph̄s in littera. qui ad hoc ponit duas causas que simul sumpte solum huic scientie ꝙueniunt. ergo iustum est q̄ alias in dignitate precedat Sed pro parte negatiua arguit̄ primo sic. q̄ mathematica est in primo gradu certitudinis ſm ꝓmentatorem et ſm ph̄m in ꝑmo posteriorū ꝓpter certitudinem in mathematica non ꝓmittitur fallacia. ergo ipa est certissima. et per ꝓsequēs prior alijs Secūdo sic. metaphisica est certissima scientia. vt patet secūdo metaphisice. et transcendit in dignitate historiam de anima.

Maior. Ex parte obiecti sciētia de anima: est alijs naturalis ph̄ie partib⁹ preferenda.

Minor Scientia libri de anima ſm quēdam modum certitudinis: vendicat sibi gradum dignitatis Conclusio. Igitur historia de anima ſm vtrumq̄ modum quo scientia ꝑfertur scīe: gaudet dignitatis honore

Maior est nota ex autoritate ph̄i in littera. Eius etiam ratio apparet ex isto. quia inter oīes formas anima et precipue humana est prestantior. sed alie scientie determinant de passionib⁹ ꝙuenientib⁹ aut solum corporibus aut ꝓmunib⁹ taz corpori q̄ anime. ergo etiam scientia obiectiue de anima precellit in dignitatis prerogatiua.

Minor patz. q̄ saltem quo ad quia est habemus certitudinem de aīa ex actib⁹ et operationib⁹ vitalib⁹ quaz principiū est forma viuēs que dicit̄ anima. Conclusio patz. q̄ duo sunt modi dignificādi aliquā scientiā Unus est. q̄ est de digniori obiecto. sicut ars domificādi est nobilior q̄ ars faciendi lecticas. q̄ domus est dignior lectica. Alius est modus qui sumit̄ ex qualitate scientie. sicut ꝓcessus demonstratiuus respectu alicuius ꝙclusiōis est dignior q̄ dyaleticus respectu eiusdez ꝙclusionis. Sed ambo isti modi applicātur scientie de aīa. vt patz ex premissis. ergo iustū est q̄ ꝓuilegiū dignitatis sibi vendicet

Ad rōnes. Ad ꝑmā dicit̄ q̄ mathematica habz certitudinem. sed nō hz obiectū multū nobile. et ergo nō habet dictos modos dignitatis ꝙiūctim Ad secūdā dicitur. q̄ historia de anima non ꝓparatur ad omnes scientias simpliciter. sed ad scientias ph̄isicales. q̄ supra scientiam libri de anima transcendit in dignitate prima ph̄ia cum ipsa sit de deo ⁊ de substancijs separatis. que sunt obiecta excellentioza

Querit̄ tertio.

Utrum ꝙanime historia honorabilis ⁊ certa: sit in numero aliarū scientiarum difficillima. Pro parte affirmatiua est Arestoteles qui scientiā libri de anima asserit honorabilem ⁊ certam. ꝓout in questione precedente ostensum est. Sed q̄ sit difficillima patz ꝑ eundem. qui ꝓpter eius difficultatem plures mouet dubitationes Sed pro parte negatiua arguit̄. quia difficultas et certitudo videntur habere quādam repugnantiā ad inuicem. sed hec scientia est omniuz certissima. ergo non erit difficillima